

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΟΝ v. 4335/2015

I. Εισαγωγή

Ο v. 4335/2015, στο άρθρο 9 (§ § 1 έως και 4) αυτού, (υπό τον τίτλο «Μεταβατικές και άλλες διατάξεις»), ορίζει τα εξής : «**§ 1.** Οι διατάξεις των άρθρων 237 και 238 εφαρμόζονται για τις κατατιθέμενες μετά την 1-1-2016 αγωγές. **§ 2.** Οι διατάξεις για τα ένδικα μέσα και τις ειδικές διαδικασίες των άρθρων 591-645 εφαρμόζονται για τα κατατιθέμενα από 1-1-2016 κατατιθέμενα ένδικα μέσα και αγωγές. **§ 3.** Οι διατάξεις για την αναγκαστική εκτέλεση εφαρμόζονται όταν η επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση διενεργείται μετά την 1-1-2016. Ομοίως, οι διατάξεις για την αναγκαστική εκτέλεση (άρθρο όγδοο του παρόντος-βιβλίο όγδοο του ΚΠολΔ) εφαρμόζονται σε πτωχεύσεις που κηρύσσονται μετά την έναρξη ισχύος του, σύμφωνα με την § 4 του άρθρου ένατου του παρόντος. **§ 4.** Κατά τα λοιπά, εφ' όσον δεν ορίζεται διαφορετικά σε επί μέρους διατάξεις, η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από 1-1-2016». Στη δε Αιτιολογική Έκθεση του εν λόγω νόμου, αναφέρεται ότι με τις § § 1 έως και 4 των μεταβατικών διατάξεων ρυθμίζεται το χρονικό σημείο έναρξης ισχύος των διατάξεων του προτεινομένου σχεδίου, κατά τρόπον ώστε να παρέχεται ο αναγκαίος χρόνος προσαρμογής στις νέες ρυθμίσεις όλων των παραγόντων της δικαιοσύνης¹.

Σύμφωνα λοιπόν με τα αναφερόμενα στις ανωτέρω παραγράφους του άρθρου 9 του νόμου και την Αιτιολογική Έκθεση επί του σχεδίου αυτού, η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων εντάσσεται προφανώς στην § 4 του εν λόγω άρθρου και συνεπώς, ως προς τη διαδικασία αυτή, ο νόμος αρχίζει να ισχύει από 1^{ης} Ιανουαρίου του επομένου έτους (2016).

II. Η αρχή του διαχρονικού δικαίου *tempus regit actum*

Η δίκη δεν είναι ενιαίο δικαιοκίνητο μόνον, αντιθέτως αποτελείται και διαρθρώνεται από μέρους πράξεις των διαδίκων ή του δικαστηρίου, τις αποκαλούμενες διαδικαστικές πράξεις², διά των οποίων οδηγείται στο

¹ § Χ.1 της Αιτιολογικής εκθέσεως.

² Διαδικαστικές πράξεις είναι οι πράξεις του δικαστηρίου και των δικαστικών υπαλλήλων αφενός, των διαδίκων, των νομίμων αντιπροσώπων και των δικαστικών πληρεξουσίων τους, αφετέρου, οι οποίες αποβλέπουν και χρησιμεύουν (αμέσως ή εμμέσως) στην επίτευξη του σκοπού της δίκης. Δηλαδή, δικαστικές είναι όλες οι πράξεις που δημιουργούν, εξελίσσουν και περατώνουν την έννομη σχέση της δίκης, υπό την προϋπόθεση ότι το αποτέλεσμα τούτο είναι ηθελημένο, ήτοι εφ' όσον σε αυτό κυρίως και αμέσως απέβλεψε ο επιχειρήσας την πράξη [Ράμμος, Στοιχεία ΕλλΠολΔικ, τ. 1^{ος} τ. Α' (έκδ. 1961) § 105 Ι σελ. 244]. Οι διαδικαστικές πράξεις αποτελούν ηθελημένα πραγματικά γεγονότα, τα οποία πληρούν τις

κατά νόμο τέρμα αυτής, δηλαδή την έκδοση της δικαστικής αποφάσεως. Κάθε επί μέρους διαδικαστική πράξη διέπεται από το δίκαιο που ίσχυε στον χρόνο κατά τον οποίο επιχειρούνταν, σύμφωνα με τον κανόνα του διαχρονικού δικαίου *tempus regit actum*. Εξ άλλου, οι δικονομικές διατάξεις στερούνται αναδρομικής δυνάμεως, (σύμφωνα άλλωστε και με τον κανόνα του άρθρου 2 ΑΚ). Εκ τούτων, παρέπεται ότι οι μεν διαδικαστικές πράξεις που είχαν συντελεσθεί προ της ισχύος των νέων διατάξεων, διέπονται (κατ' αρχήν) από το μέχρι τούδε δίκαιο και συνεπώς οι έννομες συνέπειες που παρήχθησαν από αυτές ισχύουν και υπό το νέο δίκαιο³· οι δε διαδικαστικές πράξεις που θα επιχειρηθούν στο μέλλον, υπό την ισχύ δηλαδή των νέων διατάξεων, θα διέπονται πλέον από αυτές, ενώ – όπως ήδη λέχθηκε – δεν θα θίγονται τα έννομα αποτελέσματα που επήλθαν από τις διαδικαστικές πράξεις που είχαν συντελεσθεί κατά τον χρόνο στον οποίο άρχισαν να ισχύουν οι νέες διατάξεις. Η ανωτέρω αρχή του διαχρονικού δικονομικού δικαίου (: *tempus regit actum*), προκύπτει από τη ρύθμιση της ΕισΝΚΠολΔ 12, κατά την οποία, στις δίκες που κατά την εισαγωγή του ΚΠολΔ είναι εκκρεμείς στον πρώτο βαθμό, οι διαδικαστικές πράξεις ρυθμίζονται από τις διατάξεις του' όσες όμως είχαν ενεργηθεί πριν από την εισαγωγή του, ρυθμίζονται από το προγενέστερο δίκαιο⁴⁻⁵.

προϋποθέσεις ορισμένου κανόνα δικαίου, γι' αυτό και προκαλούν αυτοδικαίως τα (έννομα) αποτελέσματα που προβλέπει ο ειρημένος κανόνας (**Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ, Κεφ. 12 § III σελ. 92).

³ Εξαίρεση του κανόνα αυτού θεσμοθετεί η ΕισΝΚΠολΔ 50 § 1. Από τη διάταξη αυτή, προκύπτουν δύο κανόνες : **1**) Στις αναγκαστικές εκτελέσεις που είχαν αρχίσει πριν από την 16-9-1968 (οπότε και άρχισε να ισχύει ο ΚΠολΔ – αν.ν. 44/1967) εφαρμόζεται – και για τις μεταγενέστερες διαδικαστικές πράξεις, που θα διενεργηθούν υπό την ισχύ του ΚΠολΔ – η Πολιτική Δικονομία του Maurer (άρθρα 854-1024) και **2**) εάν, αντιθέτως, η αναγκαστική εκτέλεση άρχισε μετά την ανωτέρω ημεροχρονολογία, τότε είναι εφαρμοστέο το δίκαιο του ΚΠολΔ [**Γέσιου-Φαλτσή**, Δίκαιο αναγκαστικής εκτελέσεως, Γενικό μέρος, § 5 περιθ. αριθ. 2 σελ. 65. **Φραγκίστας/Φαλτσή**, Αναγκαστική εκτέλεση, Γενικό μέρος, έκδ. 1978-1986, § 11 σελ. 41-44. **Μπέης**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, (έκδ. 3^η), § 11 (7.2.1.2) σελ. 215].

Για τη διχογνωμία την οποία προκάλεσε ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου στις δίκες επί ανακοπών κατά πράξεων της αναγκαστικής εκτελέσεως, που δημιουργήθηκαν από αναγκαστικές εκτελέσεις που άρχισαν πριν από την ισχύ του ΚΠολΔικ, βλ. **Γέσιου-Φαλτσή**, ανωτ., § 5 περιθ. αριθ. 5 σελ. 66 επ., όπου και η συναφής νομολογία και νομική φιλολογία.

Για τους κανόνες διαχρονικού δικαίου στο δίκαιο της αναγκαστικής εκτελέσεως που εισήγαγαν οι ν. 1478/1984, 1653/1986, 1682/1987 και 2298/1995, βλ. **Γέσιου-Φαλτσή**, ανωτ., § 5 περιθ. αριθ. 8-10, σελ. 69-71. **Γέσιου-Φαλτσή/Νίκα/Καΐση**, Κώδικας ΠολΔ 1998.

⁴ **Ράμμος**, Στοιχεία ΕλλΠολΔικ τόμ. I τεύχ. Α' (έκδ. 1961) § 11 σελ. 24-25 και τόμ. III (έκδ. 3^η) § 42 σελ. 165-166 και § 43 IV σελ. 168. **Μπέης**, Η συνέχιση των εκκρεμών υποθέσεων κατά τον νέον κώδικα πολιτικής δικονομίας. Διαχρονικόν αστικόν δικονομικόν δίκαιον (έκδ. 1968), Εισαγωγικά παρατηρήσεις, σελ. 9-11. **Ο ίδιος**, Η ανισχυρος διαδικαστική πράξις, § 10 II 1 σελ. 326 επ. **Ο ίδιος**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, § 11 (7.2.1.1) σελ. 215 και (7.2.2.2) σελ. 215-216. **Φαλτσή**, ανωτ., § 5 περιθ. αριθ. 1 σελ. 64.

⁵ Πρβλ. για τα ισχύοντα στο ουσιαστικό δίκαιο, **Σημαντήρα**, ΓενΑ, (έκδ. 1980) περιθ. αριθ. 134-149, σελ. 104-106.

Η προεκτεθείσα λοιπόν αρχή της άμεσης εφαρμογής του νέου νόμου επί εκκρεμών δικών, δεν εξικνείται μέχρι του σημείου να ανατρέψει τα ήδη συντελεσθέντα⁶. Κατά ταύτα, ενώ οι όροι της υποστάσεως, του τύπου, του κύρους, του παραδεκτού και της δικονομικής βασιμότητας των διαδικαστικών πράξεων που διενεργήθηκαν προ του νέου δικαίου, (ήτοι εν προκειμένω μέχρι και την 31-12-2015), διέπονται – και μετά την ισχύ του νέου δικαίου – από το μέχρι τούδε δίκαιο, αντιθέτως, καθ' όσον αφορά τις διαδικαστικές πράξεις που θα διενεργηθούν μετά την ημεροχρονολογία αυτή, εφαρμοστέο πλέον θα είναι το νέο δίκαιο⁷. Συνεπώς, εν προκειμένω, οι μεν αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων και γενικότερα όλες οι συναφείς με τις αιτήσεις αυτές διαδικαστικές πράξεις που ασκήθηκαν μέχρι και την 31^η Δεκεμβρίου 2015, θα κριθούν ως προς το κύρος, το παραδεκτό τους κατά τις διατάξεις του μέχρι τούδε δικαίου, οι δε αντίστοιχες διαδικαστικές πράξεις που θα διενεργηθούν μετά την εν λόγω ημεροχρονολογία θα διέπονται από τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4334/2015.

III. Περιπτώσιολογία

1. Επομένως, διέπονται από το νέο δίκαιο, εφ' όσον ασκηθούν μετά την 1^η Ιανουαρίου 2016 :

(α) η άσκηση αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του ειρηνοδικείου (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 686 § 1),

(β) η κλήτευση του καθ' ου στη συζήτηση της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 686 § 5), καθώς και στη συζήτηση προς έκδοση προσωρινής διαταγής (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 691Α § 2 εδάφ. α'),

(γ) η άσκηση πρόσθετης παρεμβάσεως ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου και του ειρηνοδικείου (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 686 § 6),

(δ) οι πράξεις αναγκαστικής εκτελέσεως κατά περιουσιακού στοιχείου αλλοδαπού δημοσίου, εφ' όσον έχει επιδοθεί στο τελευταίο επιταγή προς εκτέλεση μετά την 1-1-2016 (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 689, σε συνδ. με το άρθρο 9 § 3 εδάφ. α' ν. 4335/2010),

---

⁶ Ράμμος, Στοιχεία ΕλλΠολΔικ τόμ. III § 42 II σελ.166.

⁷ Ράμμος, Στοιχεία ΕλλΠολΔικ τόμ. III § 43 VII σελ. 169. Μπέης, Η συνέχιση των εκκρεμών υποθέσεων κατά τον νέον κώδικα πολιτικής δικονομίας, Εισαγωγικά παρατηρήσεις, σελ. 11.

(ε) η επίδοση στον καθ' ου διαταγής πληρωμής, προκειμένου να μην αρθεί αυτοδικαίως το ληφθέν ασφαλιστικό μέτρο (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 693 § 2) και

(στ) η άσκηση της σύστοιχης αγωγής επί προσωρινής επιδικάσεως της απαιτήσεως (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 729 § 5).

2. Εξ άλλου, κρίσιμος για τη βασιμότητα της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων δεν είναι ο χρόνος της ασκήσεώς της, παρά ο χρόνος κατά τον οποίο εκδόθηκε η δικαστική απόφαση που διέταξε το ασφαλιστικό μέτρο. Ακολουθως, παρέπεται αναγκαίως και ότι οι προϋποθέσεις, η μορφή και η έκταση του διατασσομένου ασφαλιστικού μέτρου, επί εκκρεμών κατά την 1-1-2016 αιτήσεων, θα κριθούν βάσει των διατάξεων του νέου κι όχι του προγενεστέρου δικαίου⁸. Ούτως, επί παραδείγματι, σε περίπτωση κατά την οποία η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων έχει κατατεθεί υπό την ισχύ του προγενεστέρου δικαίου, κατά το οποίο δεν ασφαλιζονταν προσωρινώς και οι μέλλουσες απαιτήσεις (βλ. την παλαιά ΚΠολΔ 682 § 1 εδάφ. β'), το δικαστήριο που θα εκδικάσει την υπόθεση μετά την 31-12-2015, δηλαδή υπό την ισχύ του νέου δικαίου, θα έχει την εξουσία να ασφαλίσει προσωρινώς και τυχόν μέλλουσα απαίτηση του αιτούντος, αφού κατά τα προεκτεθέντα εφαρμοστέο θα είναι το νέο δίκαιο, που επιτρέπει την προσωρινή ασφάλιση και τοιούτων απαιτήσεων (βλ. τη νέα ΚΠολΔ 682 § 1 εδάφ. β').

Για τους ίδιους λόγους, επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων που ασκήθηκε μέχρι και την 31-12-2015, το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων:

(α) έχει το υπηρεσιακό καθήκον να παραθέσει στην απόφασή του συνοπτική αιτιολογία (βλ. τη νέα ΚΠολΔ 691 § 2 εδάφ. α')

(β) επί αιτήσεως προς εγγραφή προσημειώσεως ή επιβολή συντηρητικής κατασχέσεως, θα έχει εξουσία να διατάξει τα εν λόγω ασφαλιστικά μέτρα και επί τη βάσει οριστικής αποφάσεως, αφού πλέον είναι εφαρμοστέα η νέα ΚΠολΔ 724 § 1, οποία πλέον παρέχει τη δυνατότητα αυτή,

---

⁸ Ράμμος, Στοιχεία ΕλλΠολΔικ τόμ. III § 43 XIII σελ. 172. Μπέης, Η συνέχιση των εκκρεμών υποθέσεων κατά τον νέον κώδικα πολιτικής δικονομίας, (έκδ. 1968) § 3 I σελ. 77-78.

(γ) επί αιτήσεως δικαστικής μεσεγγυήσεως, θα έχει εξουσία να εφαρμόσει τις ΚΠολΔ 709, 711, 713, 714, 715, 720, 721 και 722 § 1 (Βλ. τη νέα ΚΠολΔ 727) και

(δ) επί αιτήσεως προσωρινής επιδικάσεως απαιτήσεως, θα έχει εξουσία να διατάξει την κατάσχεση και απαιτήσεων (βλ. τη νέα ΚΠολΔ 730 § 3).

3. Περαιτέρω,

(α) Οι προϋποθέσεις προς ανάκληση ή μεταρρύθμιση αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων που έχουν ληφθεί ή διαταχθεί κατά τις διατάξεις του προγενεστέρου δικαίου, διέπονται από το νέο δίκαιο (ΕισΝΚΠολΔικ 40 εδάφ. α')⁹. Συνεπώς, επί αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων, που έχουν ασκηθεί μέχρι και την 31-12-2015, (i) ανακαλούνται πλέον και οι αποφάσεις που έχουν απορρίψει τις αιτήσεις αυτές (βλ. τη νέα ΚΠολΔ 697 εδάφ. α') και (ii) επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων νομής, δεν ισχύει πλέον η δυνατότητα ανακλήσεως της λόγω μεταβολής των πραγμάτων, εξουσία δε ανακλήσεως δεν έχει το δικαστήριο της κύριας δίκης (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 734 § 5 εδάφ. β') και

(β) επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων νομής που κατετέθη μέχρι και 31-12-2015 και εκδικάζεται μετά την ημεροχρονολογία αυτή, ο ειρηνοδίκης δικάζει με τη σύμπραξη γραμματέως, ο οποίος τηρεί πρακτικά της δίκης (βλ. τη νέα ΚΠολΔικ 734 § 5 εδάφ. β').

4. Η παλαιά ΚΠολΔ 736, όριζε ότι ο ειρηνοδίκης δικαιούται να αναστείλει την εκτέλεση αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως σωματείων ή συνεταιρισμών. Η διάταξη αυτή καταργήθηκε δυνάμει του άρθρου 5 § 1 ν. 4335/2015. Εξ άλλου, η ΕισΝΚΠολΔ 9 § 2 ορίζει ότι, οι δίκης που είναι εκκρεμείς κατά την εισαγωγή του ΚΠολΔ συνεχίζονται ενώπιον των δικαστηρίων, στα οποία είχαν εισαχθεί, εφ' όσον, σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από την εισαγωγή του, είναι καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδια και, εάν είναι αναρμόδια, εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΚΠολΔ για την αρμοδιότητα, (ήτοι επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, οι διατάξεις των άρθρων 683 και 684 του ίδιου ως άνω Κώδικα).

---

⁹ Μπέης, Η συνέχιση των εκκρεμών υποθέσεων κατά τον νέον κώδικα πολιτικής δικονομίας, (έκδ. 1968) § 3 ΙΙ 2 σελ. 79.

Υπό την ισχύ της παλαιάς ΚΠολΔικ 736, είχε υποστηριχθεί η άποψη, ότι μετά την τροποποίηση του άρθρου 17 ΚΠολΔικ, δυνάμει του ν. 2145/1993, κατά την οποία ήδη υπάγονται στα μονομελή πρωτοδικεία οι διαφορές που αφορούν την ακύρωση αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως σωματείων ή συνεταιρισμών, καταργήθηκε σιωπηρώς η ανωτέρω διάταξη του ΚΠολΔ. Κατά την άποψη αυτή, συνεπώς, ο ειρηνοδίκης δεν είναι πλέον έκτοτε αρμόδιος να διατάξει την αναστολή των αποφάσεων των ανωτέρω γενικών συνελεύσεων, ισχύει δε η ρύθμιση της ΚΠολΔικ 683¹⁰.

Επομένως, εάν μέχρι και την 31-12-2015 εκκρεμεί ενώπιον ειρηνοδικείου αίτηση προς αναστολή εκτελέσεως αποφάσεως γενικής συνελεύσεως σωματείου ή συνεταιρισμού, αρμόδιο και μετά την ως άνω ημερομηνία και την ισχύ του νέου νόμου εξακολουθεί να είναι το ειρηνοδικείο¹¹, εφ' όσον θεωρηθεί ορθή η γνώμη, κατά την οποία η αρμοδιότητα του τελευταίου αυτού δικαστηρίου διατηρήθηκε και μετά τη διαληφθείσα μερική τροποποίηση του άρθρου 17 ΚΠολΔ' διαφορετικά, αρμόδιο είναι το μονομελές πρωτοδικείο, κατά ερμηνεία της ΚΠολΔικ 17 αριθ. 3 ή κατά την (ανωτέρω αποκρουσμένη άποψη) το αρμόδιο δικαστήριο θα ορισθεί επί της βάσει του άρθρου 683 του ΚΠολΔ. Είναι φανερό ότι η τελευταία αυτή γνώμη αυτή καταλήγει στην εν λόγω θέση, διότι θεωρεί την αναστολή εκτελέσεως ως ασφαλιστικό μέτρο (προσωρινή ρύθμιση της καταστάσεως) η θέση όμως αυτή δεν θεωρείται ορθή, για τους λόγους που εξετέθησαν ήδη ανωτέρω¹².

---

¹⁰ Για το ζήτημα αυτό, βλ. εκτενώς, κατωτέρω, υπό το άρθρο 736, σελ. ... επ.

¹¹ Βλ. Μπέη, Η συνέχιση των εκκρεμών υποθέσεων κατά τον νέον κώδικα πολιτικής δικονομίας, § 3 Ι σελ. 77.

¹² Βλ. υπό το άρθρο 736 περιθ. αριθ. 4.